

mladá fronta

ONDŘEJ HORÁK

DOBŘÝ DEN,
SODRŽUŽKO
UČITELKO

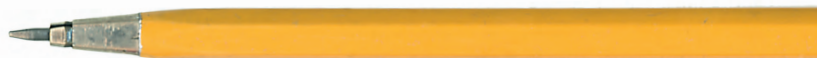
Husákovy děti

ve školních lavicích aneb
Jak to tenkrát vážně bylo

mladá fronta

© Ondřej Horák
Photo © Yoshimi Yokohama, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-204-6024-0
ISBN e-knihy 978-80-204-6046-2 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

Král dětských her
Pavel Lusk

Nikdy ho nenašli
Všichni s hříčkymi si hrával
na schovávanou
samě nešťastně zemřeli

Štěpán ve svém úkrytu
král dětských her
sam také bez pochyby umře
Ale štěstí

Šť Ládneí pravda už mu smrt nestápní
Nikdy mu neřekne na rozloučenou
Novámu by vole
my jsme se přece nikdy nehledali

~~PŘE~~ ~~PŘE~~ PŘEPSAL: HONVÍK

Obsah

OPLÁTKY SE PEČOU!
CUKR A PRYČ
NAŠE STARÉ KAMARÁDY	
NEHODÍME DO SMETÍ
KOUKEJ,	
CO V TÉ SBÍRCE MÁM
PŘED NAŠÍ, ZA NAŠÍ,	
ŠKOLA PLNÁ KAMAŠÍ
SPLÝVÁNÍ S BĚLOUNEM
ZÁSAH KUBÁNSKÝM	
POMERANČEM
UHO, STRAVENKY	
A KATŮV ŠLEH
ČÍM VYPLNÍME	
DLOUHÁ ODPOLEDNE?
PRAVÝ ÚHEL POHLEDU
SKRYTÁ GALERIE V HLAVĚ

8

14

30

49

63

74

92

114

128

151

166

OPLÁTKY SE PEČOU!

Na začátek si musíme říct pár rad.

Zprvė, nemyslete si, že vaše doba, vaše generace, váš život byly a jsou tak výjimečné. Jistě se v mnohém podobají ostatním dobám, generacím a životům.

Zadruhé, nevzpomínejte pořad, nezačínajte každou větu slovy „To za nás...“, je to trapné a otravné. Ostatně, víte, co říkají historici: Největší pohromou jsou pamětníci, protože si leccos pamatují špatně.

A teď se můžeme konečně pustit do knihy, která si chce vzpomínat na **výjimečnou generaci Husákových dětí**, protože to za nás nikdo neudělá.

Jak bychom vůbec nejlépe Husákovy děti mohli charakterizovat?

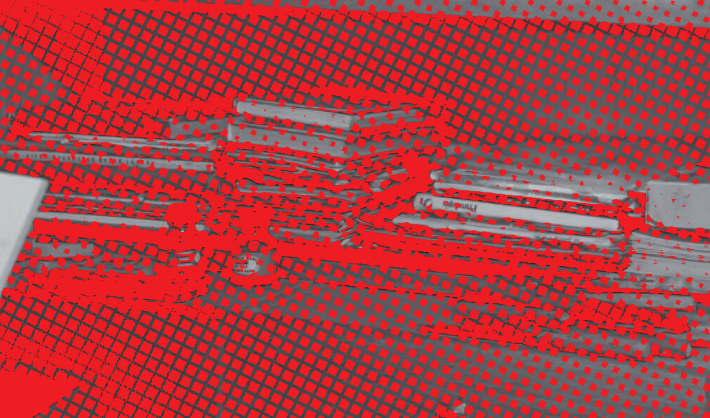
Generace narozená v sedmdesátých letech, kdy byl na vrcholu politické kariéry ten divný strejda, který měl silné brýle a zvláště ně česko-slovensky huhlal?

Ti, kteří se narodili ještě za socialismu, ale na začátku kapitalismu byli ještě příliš mladí na to, aby se stali jeho tahouny?

Nebo by bylo přesnější říct, že to byli ti žáci, kteří se dočkali dne, kdy jejich bývalé ruštinářky najednou začaly vyučovat angličtinu?

Či ti, jejichž rodiče se tolik a tak brzy ženili a vdávali a plodili děti, až oni sami ve chvíli, kdy s nově nabytou svobodou zjistili, že jsou i jiné věci, tak dlouho dělali něco jiného – cestovali či podnikali –, až se třeba už ani nestačili vdát, oženit, natož zplodit další generaci?

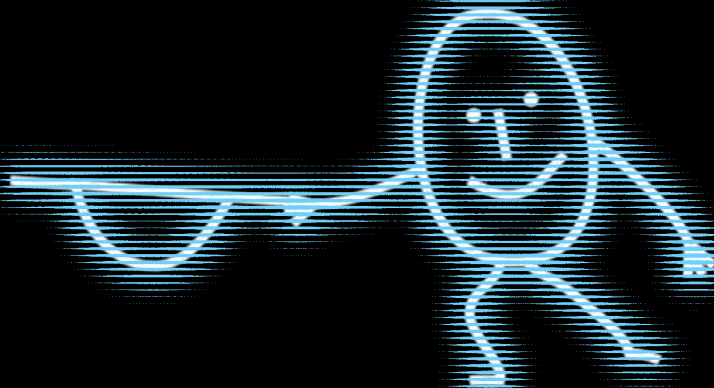

★ VĚDECKOTECHNICKÁ SPOLUPRÁCE –
ČINITEL ROZVOJE
VĚDECKOTECHNICKÉ REVOLUCE
V ZEMÍCH

RVHP

The logo features a stylized white hand holding a red pencil, positioned next to a black microscope and a white atomic symbol.

REKLAMA

Husákovo dítě nezažilo válku, leda tu studenou.
Husákovo dítě zažilo dvě Německa a to, že naše republika sousedila se Sovětským svazem.
Husákovo dítě ví, kdo byl **pan Vajíčko** a **kdo pan Tau**.
Husákovo dítě je zkrátka ten či ta, kdo byl pionýrem/pionýrkou, protože o jiné možnosti – nebýt pionýrem/pionýrkou – se většinou ani nedozvědělo. Často se jednalo o základ pro to, že tito lidé mají od té doby odpor k čemukoliv organizovanému, a hlavně již nikdy nechtějí nikam patřit.
Husákovo dítě vyrostlo v době, kdy si lidi knih vážili, především těch vkladních a modrých.
Husákovo dítě si ještě po škole hrálo s kamarády, lítalo po ulicích a hřištích.
Husákovo dítě mnohdy vyrůstalo v domácnosti, kde **nebyl zaveden telefon**, přesto se vše podstatné pokaždé domluvilo. O tom jak, už dnes pamětníci ale příliš říct nedokážou, neboť i jim s chytrým telefonem v kapse to připadá naprosto nepředstavitelné, neuvěřitelné.
Husákovo dítě vyrůstalo mezi nutností opakovat socialistická hesla a touhou po západním zbožím.

© Tomáš Štěpánek / Depositphotos.com

Husákovo dítě moc dobře ví, proč topinky bývaly k večeri vždycky v neděli.

Husákovo dítě často zná všechny hry Divadla Járy Cimrmana a taky filmy natočené podle Hrabalových knih – dva výjimečné příklady toho, kdy něco kvalitního zlidovělo.

Husákovo dítě bylo někdy z těch komunistických nesmyslů tak zmatené, že se vážně ptalo rodičů, jestli to „demokratická“ v názvu NDR znamená, že ještě není východní část Německa tak úplně socialistická jako naše republika. **A co PLR a MLR, pionýře?**

Husákovo dítě žilo ještě ve světě, kdy bylo užitečné umět pískat.

Husákovo dítě si s angličáky hrálo na bouračku Hanzlíka a Abrháma z **Nemocnice na kraji města**, případně na hořícího Nikiho Laudu.

Husákovo dítě moc dobře ví, že *Večerníček* měl i slovenskou znělku.

Husákovo dítě vyrůstalo ve světě bez výhodného menu, jen s pár drobnými naší nevýhodně směnitelné měny v kapse.

Husákovo dítě jezdilo na školky a školy v přírodě do horských chat, které se jmenovaly Komsomol či Mladá garda.

Husákovu dítěti nemusíte vysvětlovat, co je bulharská keramika.

Husákovu dítě si neplete *Boříkovy lapálie* s *Mikulášovými patáliemi*.

Husákovu dítě se muselo včas rozhodnout. Buďto ***Dospíváte v muže***, nebo: ***Děvčátka, na slovíčko...***

Husákovu dítě, které dospívalo v muže, muselo později narukovat.

Husákovu dítě moc dobře ví, co znamená, když se řekne: Oplátky se pečou!

Zkrátka, nebylo to lehké a málokdo to bez újmy přežil. A z těch, kteří to přežili, je těžké najít někoho, kdo má odvalu o tehdejší době promluvit. Ale přece jen se někteří najdou...

CUKR A PRYČ

Vzpomínáte, jaký to byl tehdy sladký život? Všechno se točilo kolem nás a všechno bylo bezpečné. Nemuseli jsme dělat, co jsme nechtěli. Mohli jsme dělat to, co jsme chtěli, pokud to tedy nebylo nebezpečné... A když už jsme se rozbřečeli, všichni kolem nás skákali, dokud jsme nepřestali – a je jedno, jestli to bylo kvůli nám, nebo spíš kvůli tomu, aby byl chvíli klid.

Jenže z této mateřské náruče jsme pak byli nutně předáni do všech těch jeslí, školek, škol, kroužků, sportovních oddílů a pionýrských táborů. A tam už ruce a zraky našich rodičů, jejich hebké zacházení nedosáhly. Najednou jsme si museli sami poradit s dalšími dětmi a taky soudružkami učitelkami, vedoucími a trenéry.

Ostatní děti byly fajn, kdo by netoužil po společnosti, kdo by nechtěl mít kamarády, a s nimi leccos prožívat a s nimi se smát...

A i učitelky, vedoucí a trenéři byli většinou prima, někdy jsme k nim dokonce obdivně vzhlíželi, i když jsme ještě nevěděli, že se tomu říká právě takhle.

Jenže někdy se nám stala nějaká křivda, někdy nás někdo odstrčil, kopnul, někdo nás nespravedlivě okřikl, když my jsme přitom nic nedělali. Někdo nás vyřadil ze základní sestavy, někdo na nás strašlivě zakřičel nikoliv jménem, nýbrž příjmením, a to v prvním pádě! Čeština skloňuje, soudružko učitelko, před tím se musí sklonit naprosto všichni...

Proto se sladký život v rodičovské náruči pozvolna změnil v dětství, kde bylo třeba doplňovat deficit sladkosti všelijakými sladkostmi. **I socialistické dítě má právo mlsat! Rovněž jiskra či pionýr...** A v tom, že nejde u dětí o nic nepatřičného, nás utvrzoval fakt, že sladkosti nebyly tak úplně pro dospělé.

Všichni se tvářili, že je to pro ty malé, a že oni to nejedí, zvlášť u pánů to bylo vnímáno jako cosi zženštilého, a dopřávali si to potají, téměř jako by cukrárna byla totéž, co veřejný dům. I když jsme tehdy pochopitelně ještě nevěděli, co to veřejný dům je. Tenkrát bylo veřejné všechno, hlavně ale bezpečnost.

Maminky a babičky taky pekly a vyráběly nejrůznější sladké dobroty, od kompotů po bábovky, což bylo hlavně pro děti. Pokud to nebylo pro návštěvy. Potom děti musely počkat, až

přijede návštěva. Případně na návštěvu jet. A teď zas záleželo, jestli se jelo ke známým či příbuzným, kteří byli šetrní. Pak byly nabídnuty sušenky, o nichž se hostitelka neopomněla pobaveně zmínit, že už je tam mají dlouho, protože je nikdo nechce jíst, v lepších případech aspoň řídký malinový pudink – **to máte čtyřicet halířů** a nějaký to mlíko a cukr, že ano...

Tatínkové – ti, co si občas v práci v kantýně, případně ve městě v cukrárně něco tajně dopřáli, protože to byli pořád ti velcí kluci, kteří taky byli kdysi malí a matky je rozmazlovaly – zaujímali v těchto chvílích pozice chlapáků, říkali, že nechtějí, a hladili ládující se děti po hlavičkách. Bodřejší strýcové, vyfukující kouř z cigaret nad hlavičky, které byly hlazeny, dodávali v těchto chvílích neustále tu samou větu směrem k otcům-chlapákům: „**Nejlepší buchta je uzený, vid', Stando...**“ Následoval světácký úsměv, který odhalil strýcův zlatý zub.

Sladká letuška

Ti, kdo v dětství cestovali letadlem, třeba do Bulharska, byli vystaveni velmi tíživé situaci. Před odletem totiž přišla letuška a na velkém tácu nabízela cestujícím balené bonbóny. Byly to nej-různější druhy, ale i ten nejmenší turista z jemného pohledu oné ztepilé krasavice pochopil, že každý si smí vzít pouze jeden – proto, aby mu nebylo špatně při startu. Nikoho bohužel nenapadlo, že čím víc bonbónů si dítě před odletem vezme, tím lépe mu po celou dobu letu bude. Přímá úměrnost, soudruzi, copak nechápete?

Jenže děti mají daleko raději to, co prodávají v obchodech, než to, co jim doma vyrobí starostlivá maminka. Takže v první řadě veškeré ty bonbóny – královské **bon pari** s mnoha barvami, růžové cukrové kuličky zvané *jahůdky* či plněné bonbóny, ať

meruňkové nebo višňové, ty druhé byly ve funerálním černém pytlíku a měly přezdívku „vdoví furé“. Dále byly k mání dvoubarevné – citronové a pomerančové – *měsíčky*. Tvrdé mléčné bonbóny – balené i nebalené. **Bílé mentolové kuličky** – *větrovky*. *Oskarky*, to byly zas želé bonbóny obalené v cukru. Mléčné, oříškové či kávové karamely, a samozřejmě zaručené tahače plomb – *sisinky*. Stejně fungoval *turecký med*, jenž se prodával nejen na poutích sekaný, ale taky v pytlících jakožto jednotlivé bonbóny. A pak tu byly kanóny velké ráže – konzervy s víčkem plné bonbónů **Letní směs** a **Zimní směs**. Při vyšších teplotách, kdy se bonbóny rozpustily a spojily se v jeden jeskynní útvar, bylo pro dětské prstíky hodně těžké sladkost z plechovky vytáhnout.

Každé dítě také mělo podvědomě příbuzné spojené podle toho, jaké bonbóny u nich většinou vypátralo v šupleti či v kredenci. Někdy měla babička *maliny*, případně *višně* v *čokoládě*, navážené v cukrárně do papírového sáčku. Druhá babička zas mívala třeba jen *lesněnky*, drobné zelené penízky. A největší smůlu měl ten, jehož babička disponovala pouze dia-bonbóny a dia-řezy.